

5HD408

„ Obecné tendence a faktory hospodářského vývoje v poslední třetině 19. století na příkladu Německa. “

Materiál je doplňkovou didaktickou pomůckou k handoutu na dané téma. Je určen pro studijní a výukové účely, především k diskuzi v rámci semináře.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

„Společenský život německý v odlesku vývoje národohospodářského“

Pramen: Obzor národohospodářský, 1900, roč. 4, str. 216–225. II. V proudu lidí, Obzor národohospodářský, 1900, roč. 4, str. 216–225.

Berlín vrhá na celou severní část Německa reflexy i v životě společenském. Magdeburg, Hannover, Vratislav a jiná města pruská, jež se za poslední krátkou dobu obrovsky rozvila, jakoby byla předměstími Berlína. Ovšem čilá a rychlá komunikace dělá je skutečnými předměstími. Berlín také působí na celé Německo kromě jižní části neobyčejnou přitažlivostí. V Berlíně je skoro každý měšťák německý jako doma. Velkoobchodníci a velkotovárníci berlínští podle vzoru lipských nakladatelů rozstrkávají své pobočné závody po všech větších městech německých. V každém z nich najdete kavárnu Bauerovu s podobným výběrem časopisů a novin – ve všech můžete asi čísti z českých Nár. Listy. Rovněž někde na hlavní třídě shledáte se se známou vám z Berlína restaurací „Schultheiss“, jen že v Berlíně má přízemí a tři poschodí v domě, kdežto např. v Magdeburku jen přízemí a jedno poschodí.

A tak i v životě společenském. O něm ovšem není cizinci tak snadno udělati si úplnou představu; hlavní středisko jeho – rodina – zůstává mu zpravidla nepřístupné. Jsme odkázáni na ulici, na veřejné místnosti, do divadel, do zábavných místností, do hospod a do kaváren. Ale i tam naproti našim způsobům objeví se mnoho odlišného, mnoho, co je výronem mohutného rozvoje národohospodářského a kulturního.

Myslím, že se dařilo každému, kdo se pilně pročítal starší německou literaturou, jako mně: pro pojem šosáka nadbíhá vám neustále představa Němce, zejména Berlíňana. Člověk v celku hodný, pilný, trochu tvrdý, poslušný zákonů, spokojený s dosavadním stavem žijící ve své požehnané rodině; přijde-li do hospody, upřímný piják.

Dnes Berlíňan kráčí v předu nejen pokroku, nýbrž i je v ledačems proti jiným národům pravý revolucionář. Ovšem revolucionář na půdě zákonné. Šosáctví vytrácí se zejména ze širokých vrstev středních a nižších.

Zdalo se mně všude v Německu, že tam v celku proti nám žijí asi o dvě hodiny denně víc. Nejen proti nám, nýbrž např. i proti Vídni. Život, který se u nás jeví na ulicích a ve veřejných místnostech kolem desáté, je v německých větších městech teprve kolem půlnoci, v Berlíně docela kolem druhé hodiny s půlnoci. V provinciálních městech zahajují se korsa (počátkem jara) kolem 8. hodiny; u nás se již v tu dobu končívají. A ráno jako by to ani nebylo nikde znáti: na ulicích život v touž dobu jako asi u nás. Jen krámy a závody otevírají se v celku asi o hodinu později než u nás.

Jaký kontrast např. mezi Mnichovanem a mezi Prušákem ve větších městech! Nebylo větší ironie, jako dát zrovna Mnichovu hráti tak vynikající roli jako městu uměleckému. V obyvatelstvu nemůžete vystopovati ani rys nějaké povahy umělecké: v bohatých sbírkách uměleckých ve všední den jako v neděli samý cizinec. Ty památky nejsou pro domácí obyvatelstvo širších vrstev; vznikly v hlavě jediného člověka, který na to náhodou měl prostředky, ze zakrnělého, zcela průměrného města vykouzlit smělými budovami uměleckými, nakupením vzácných památek uměleckých sídlo umění, předmět pouti tolika cizinců. Jeho nástupci, když se mu plán osvědčil, mohli snadno kráčet pouze v jeho šlépějích. Ale srdce pravého Mnichovana mešká jinde nežli u těch slavných památek uměleckých: je v jejich proslulých pivovarech.

Mnichovské pivo rozesílané po celém světě, vyproudilo ze skutečného života, z toho drsného podnebí jeho. Užasnete, když vstoupíte do jeho „Hofbräu“, „Löwenbräu“, „Salvatorbräu“ a všech jiných „bräu“. Místnosti bez konců a jablko by nepropadlo. Sedí stlačeni při stolech, tísní se v prostorách mezi nimi, na dvoře, a každý drží si svůj litrový džbánec v ruce – do menších nádob tam vůbec nečepují. Málokdo spokojí se s jedinou nádobou, třeba že se musí obsluhovati sám. A podobně v létě v prostranných zahradách pivovarských. Za svými velikými bílými džbánky vysedá společnost od deváté dlouho přes půlnoc, slabé pohlaví činí se zrovna tak statečně jako silné, často pět šest litrových džbánek musí se přelíti za noc do sporých útrob jejich, nežli návštěvníci pomýšlejí na návrat domů. Pro dobré zažití zakusují při zvucích vojenské hudby palčivou bílou řetkev, jejížto kvantum ztrávené v těchto místnostech uvádí vás neméně v obdiv nežli kvantum piva.

Jinak v Berlíně, a v pruských městech. Lidé přijdou do restaurace, najedí se, vypijí sklenici piva a odcházejí. Všichni jako měli nějak na spěch. Je to si ten druh hostů, kteří u nás chodí ukájet svůj hlad do uzenářských jídelen, jichž v Němcích nemají. Jen že u nás takový labužník vystačí se třemi šestáky, kdežto tam v restauraci neobejde se z pravidla pod marku. O tento rozdíl je asi v Německu průměrný hmotný blahobyt vyšší nežli u nás. A pak jsou to v celku jiní návštěvníci, nežli bývají z pravidla v našich uzenářských jídelnách; nad studenty, úředníky mají při těchto večerích daleko větší převahu živnostníci, obchodníci. Lidé praxe mluví k vám z každého jejich pohybu i slova.

Neobvyklá pro nás požívačnost je domovem též v severním Německu. Při německých divadlech všude bývají zařízeny bohaté bufety nebo docela restaurace. A navštěvovatelé se nakupí okolo bufetů a stolů, za malou chvíli vyprázdňují dlouhé řady přichystaných již a stále doplňovaných skleniček piva a rozchmatají rozličné druhy „obložených housek“. Triumf této požívačnosti viděl jsem při lidovém odpoledním představení v „Schillerově divadle“ v Berlíně. Byla hlavní přestávka asi po čtvrté hodině. Lidé hrnou se do posledního z divadla. Šel jsem též a ovšem hned za hlavním proudem lidstva. Ten směřoval do rozsáhlé podzemní restaurace, kde nastala tlačence k umačkání u několika dlouhých bufetů. Pili a jedli s chutí, jako by byli celý den nic nejedli – bylo přece teprve po čtvrté; kromě toho obědvá se v Berlíně o něco později nežli u nás. Rovněž žádná universita neobejde se bez své kantiny nebo aspoň bez bufetu, po určitých hodinách přímo obléhaného. Ovšem je to zároveň doklad všeho blahobytu hmotného i ve středních vrstvách.

Z restaurací po večeři vede cesta přímo do zábavních místností. Rodiny bohatých továrníků, velkoobchodníků, měšťanů dávají se unášeti z domova ve svých elegantních ekypážích do divadla na svá předplacená místa. Daleko větší počet lidí hledá však svůj zábavu jinde, uchyluje se hlavně do všelijakých divadel, varieté, chantanů. V německých městech mají jich nepoměrně větší počet, nežli bohudík u nás, zejména v střediskách obchodník, jako je Lipsko a Frankfurt. Saisona jejich z pravidla letem se neukončuje. A mají jich všude několikere odstíny: od paláců, na kterých se produkují internacionální umělci nejrozličnějších odvětví, až do posledních zastrčených krčem, kde docházejí přijetí na prostém podium staré zchraptělé hlasy mužské, které neslavně zakončují svůj dobrodružný život všelijaké nešťastné existence ženské, schátralé hlasem, schátralé tělem, schátralé mravně, až vás jejich nucené lascivní pohyby do duše zamrazí.

Tyto zábavné místnosti, vyskytující se v takovém množství, mohou existovati jen tím, že je naplňuje hojnou měrou nižší živnostnictvo a zejména odborné dělnictvo, které je v Němcích lépe situováno nežli u nás.

V „říši mravů a kázně“ nemálo zaráží, když při všelijakých těch produkcích ne zrovna nejvybíravější zábavy pozorujete obstarší rodiče s dcerami dospělými, polodospělými i s dětmi; a to ne snad ojediněle, jak jsem to viděl na př. v jedné takové místnosti v Magdeburku. Patrně se jedno dvě čísla hodí též pro děti, a proto již přibírají se také k těm ostatním.

Jiný proud ubírá se ke koncertům. Místnosti ohromného rozsahu a v těch, které k sobě přivábily „lid“ zpravidla ani všedního dne nebývá hnutí. Hrává tam neumělá, hřmotná hudba, která je pravou trýzní pro vaše ucho, ale publikem nemůže se jí nasytiti, tleská nadšeně, až mu po každém čísle na programu přidají ještě kousek, dva. Někde mají své tradice. Byl jsem při takovém „koncerte“ v Lipsku. Host přisedne, povečeří. Za chvíli objeví se před ním muž, jenž podává potištěný lístek a bez vyzvání oznamuje: „20 pfenigů“. Má ho každý, musím si ho vzít patrně též. Je to vstupenka zároveň s programem. Ale na třech zbývajících stranách je hustě vytištěn text nějakých tří písní. Hudebníci přehráli kousek, na potlesk přidali ještě něco kratšího.

Za chvíli trubač odtroubí nějaký signál. Hosté sáhají ke svým programům, obracejí list a dívají se do textu. Dívám se též. Hudebníci předhrávají pomalu sloku, malá pausa, sloka se opakuje trochu tišeji a do hudby spouští sbor přítomných napřed málo slyšně, ale čím dál, tím hlučněji. Ale píseň takovou cizí divnou notou zpívaná nechce mít konce. Na programu má 12 slok, a hudebníci a obecenstvo probírají svědomitě jednu po druhé. Patrně neodpustí ani jedinou! Ze zoufalství zpívám s nimi, beztoho se na mne ostatní neznámá společnost u stolu divně dívá, že nezpívám s nimi. Dozpívali; ale po několika taktech, pouze hraných, spustí se řev na novo. Je tam totiž táž píseň ještě ve dvou odstavcích podána v dialektu dolnoněmeckém a berlínské. A zase probírají sloku za slokou. Báječná německá vytrvalost! Jak v práci a ve snahách, tak i v zábavách. Nezbývá nežli před ní vzít do zaječích.

Z těchto místností většina jde ještě do kaváren. Kavárenský život v Německu probíhá v celku jinak nežli u nás. Jako vychovanec pražských způsobů zarazíte po obědě do některé kavárny na hlavní linii. Nemůžete se vynadivit té slabé návštěvě. Tak veliká nádherná místnost v přízemí, nad ní z pravidla ještě první rozsáhlé patro, kde jsou umístěny biliardy – a skoro nikdo tam. Myslíte si: „Nevybral jsem si tu pravou!“, odcházíte, nahlédnete oknem do druhé a tam je totéž. Tu i tam jen někdo čte. Do kaváren v Německu z pravidla se nechodívá číst jako u nás nebo ve Vídni. Tam zavítají většinou, aby se pobavili a podívali se po případě oknem.

Kavárny v Němcích mají oddělené místnosti – obyčejně v přízemí a v prvním patře – noviny se čítají, buď nahoře nebo dole. Sklepník do místnosti, v níž se nečte, noviny nepřinese ani na vaše přání. Dopoledne obyčejně nikoho v kavárnách nevidět. Lidé, jak vstali, spěchají hned po svém zaměstnání; noviny si zpravidla každý odbírá. Stačí mu, co mu přinese jeho žurnál. Haldy novin před hosty, jaké nacházíme v našich kavárnách, v německých kavárnách nevidati. Jen cestující obchodníci bývají pilněji čtenáři. Ve všech kavárnách bývá také nepoměrně méně časopisů nežli u nás. Starost o politiku přenechávají odborníkům[,] politikům a žurnalistům.

Kavárny v německých městech, kromě Berlína, plní se zpravidla teprve okolo jedenácté večer. Návštěva silná trvá pakl přes půlnoc. Jinak je např. v Mnichově, v Drážďanech, ve Frankfurtě. Tam všude zavládá více způsob vídeňský. „Vídeňské kavárny“ ovšem ohlašovány nejen na jihu, nýbrž i na severu; ale mají málo z nich.

Drážďany, ač jsou Berlínu hodně blízky, přece více mají v sobě vídeňského. Hned po některých maličkostech je to znáti. Vstoupíte do přední kavárny, do přední restaurace. Všude po Německu mají při záchodech pohodlnou místnost k umývání rukou; mýdlo, čisté ručníky jsou každému k dispozici. V Drážďanech třeba obětovati desítipfenigový niklák, aby automat vyhodil mýdlo a ručníček. V městech německých na každém stole je košíček s houskami i s podlouhlým bochníčkem chleba a při něm nůž; host může si ukrojiti podle libosti a nikde se mu to nepřipočítává na účet. V Drážďanech najdete na tácku jen rohlíčky a housky a platí se za ně. I ten odlišný krok, pohyb lidí na ulicích drážďanských. Jako by tu chodili samí pensisté. Znáti, že Drážďany jsou internacionálním střediskem všech boháčů.

V každém městě přes tento uniformní ráz postřehneme něco individuálního, udržovaného domácí tradicí. Brunšvik na př. leží mezi Hannoverem a Magdeburkem. Hannover a Magdeburk ukazují nápadnou shodu. Brunšvik se proti oběma vyznamenává již něčím zvláštním. Na ulicích, v hospodách a ve veřejných místnostech je daleko znatelnější život starousedlý, sousedský, úřednický a měšťácký. Za ním život, jenž proniká z rychlého, obrovského rozvoje moderního průmyslového a obchodního, ustupuje do pozadí, kdežto u obou druhých měst je značně v popředí.

Tři dny po sobě v týdnu, v sobotu, v neděli a v pondělí ulice, knajpy, kavárny a vinárny opanovává jiné publikum. Mají tam své dny živnostníci a dělníci. Táhnou z hospody do kavárničky nějaké, odtud do knajpy, odtud zas do vinárny. Úzké uličky staré čtvrti městské jsou ještě po půlnoci nabity. Všude křiku, zpěvu a rámusu. Policie je velmi shovívavá. Táhnou po skupinách po ulicích třeba pochybné pověsti, dost častí v průvodu žen, starších, mladších, jak je svedly svazky rodinné nebo náhoda. Zvláštní německá „Gemüthlichkeit“.

Zvláštní, že v těchto městech skoro se vám úplně ztrácí zjev studenta, ačkoli tam mají též své vysoké školy. Student z techniky, z vyšších akademií jakoby se dovedl amalgamovat s moderním vývojem města, nežli student, jenž své humanitní vzdělání dokončuje na universitě.

V malých městech universitních, jako je Jena, Tübingen, Erlangen, Göttingen aj. univerzitní student obyvatelstvu dává význačný ráz. Tisíce dospělých, pohyblivých mužů mezi 15.000–20.000 obyvateli přirozeně dominuje. Ale akademik neztrácí se ani tam, kde ve všem obyvatelstvu netvoří více než 1 %, jako je tomu v Lipsku. Žijí soustředěni na jednom místě a vedou život ne zrovna skrovný. Zavedl jsem s jedním profesorem lipským řeč o tomto tematě. Sděloval jsem s ním svůj dojem, německé studentstvo že je asi vesměs dost zámožné. „V Lipsku není zrovna nejzámožnější. „

„Za proslulé bohaté studentstvo v Německu platí universitáni v Bonnu. Ted' bohatí studenti hojně studují v Berlíně, na jihu hlavně v Mnichově. Tady tak student vyjde průměrně asi se 120 markami na měsíc. Já sám jsem jako student neutratil měsíčně víc než 150 marek.“ „To je ovšem značný rozdíl: já jsem např. nedostával na měsíc víc nežli 25 zl. A musel jsem též vystačit, jako vystačuje dost veliká část našeho studentstva.“ Profesor nemohl se vynadivit. O chudé studenty na německých universitách je v celku dobře postaráno. Lipská universita má na př. přes 400 stipendií. O obědy zdarma studenti sami nemnoho stojí. Chtějí-li, najdou dost bohatých kondic. Tento hmotný blahobyť ukazuje se také v jejich životě, zejména v jejich pověstných pitkách a mensurách.

Tři stará svobodná města hanseatská, Hamburk, Brémy a Lübeck a každé z nich ustálilo si svůj ráz v životě. Lübeck jako s těmi svými památnými stavbami, hlavně radnicí a hlavním chrámem, žil víc své námořní minulosti a čekal, kdy ho mnohoramenný polyp Prusko pozří. Kdybyste náhodou nezašli dolů k řece Travě, nenapadlo by vám, že jste v přístavním městě. Všude tak ticho, tak pořádný život, který se brzy večer již končí. Cizinci skoro nezbývá, nežli aby zkoušel, má-li víno v radničním sklepě svou dobrou pověst opravdu zaslouženou. Brémy stojí asi uprostřed mezi Lübeckem a Hamburkem. Nejen co do lidnatosti, nýbrž i co se týče pohyblivosti života. Vytvořily si svou bohatou kupeckou aristokracii. Matka s dospívajícími dcerami jede do své lože v divadle, otec ubírá se do pravidelné večerní společnosti do hospody, vypije svých několik sklenic plzeňského nebo mnichovského a jde pořádně domů.

Přišel jsem do takové plzeňské pivnice v Brémách, kde jsem náhodou zastihl českou společnost. Ukazovali mi stůl milionářů: jeden měl u přístavu ohromné skladiště bavlny, druhý kávy a každý tolik a tolik lodí. A tady sedí tak skromně, jako každý obyčejný domácí pán. Patrně již stará tradice. Obchod, který zavedl jeho pradědeček, stal se jim vlastním živlem; z jeho míry nevyvede ho ani nečekaný tisícový zisk, ani tisícové ztráty za jediný den. Bohaté obyvatelstvo patrně neodpírá si jiných požitků, jak viděti z hojných obchodů s delikatesami, z četných vináren, velikých kaváren. Svezli si lahůdky ze všech konců světa, z krajin zámořských jako z vnitrozemí. Kupečtí praktici dovedli ve svém domově poměrně dost stlačit ceny tohoto zboží.

Námořníci nad ostatní obyvatelstvo nenabývají příliš znatelného rázu. A rovněž cizinci nejsou v převaze, a ti kteří tam jsou zvláště nápadní, vystupují všude tam nejistě a nesměle i zaraženě – jsou to vystěhovalci. Střední a nižší vrstvy nacházejí své zábavy jako v jiných městech vnitrozemských: koncertech – zejména v neděli v nádherné a rozsáhlé budově v městském prostranném parku – v divadlech varieté, v chantanech. Jen tančiren při svém bloudění ulicemi nacházíme trochu více nežli v jiných městech té asi velikosti. Bohatství města mluví k vám zejména z nákladných veřejných budov, jaké jste zvyklí vídati asi v městě o pul milionu lidí, kdežto Brémy mají na 150.000 lidí.

Jinak. Hamburk. Od hřmotu a pískání prostředků komunikačních zejména v dolejší části přístavu a u nádraží příchozí div neohluchne. V hlavních ulicích rozličné obchody naplňují čtyři, pět pater rozsáhlých budov, na obchody využitkován a upraven kde jaký sklep podzemní směrem do ulice; reklama dělá tam své divy. Ale poklady hlavní uloženy v ohromných skladištích u nádherného přístavu; skladiště ta tvoří o sobě živé dělné město značného rozsahu. A ještě v ulicích všude protínají kanály, na nichž převážejí zboží do velikých skladišť uvnitř města. Člověk připadá si v tomto ruchu jaksi neobratný a nezkušený.

Hamburk s Altonou má daleko přes 800.000 lidí, a přece zdá se vám, že je to město cizinců. Na sta a sta hotelů prvního, druhého, třetího a bůhví kolikátého řádu a všem se dobře daří. K cizincům jsou oficiálně úslužní, jako mají na cizince nalíčeno všelijací piráti zákonní i nezákonní. Negr, Arab, Turek a zjev sebe cizejší, řeč sebe nezvyklejší na ulici nikoho neupoutá, leda zase cizince. Pro cizince také proudí všecken život velikého přístavního města. Pro boháče, kteří se již v Hamburku znají, a pro domácí zámožné obyvatelstvo určeny jsou vyšší požitky umělecké ve dvou předních divadlech (v celku mají jen šest divadel a jedno letní), občasná produkce „Filharmonické Společnosti“ a „Zpěvácké akademie“ prof. Bartha, pro ně přijíždí na své pravidelné produkce do Hamburku Berlínský „Filharmonický Orchestr“, a jiné a jiné podobné požitky umělecké.

Ale v těch nespočívá vlastní gros příchozích. Ti rozplynou se po cirkusech a divadlech variété (Hamburk mívá dva velké cirkusy, dvě stálá variété a mnoho menších), po velkých koncertních místnostech, jež pojmu na 4000 lidí, s řincivými nástroji hudebními, i po útulných, nevelkých lokálech s několikačlennou dámskou kapelou. Je jich všude na každé straně, ale hlavní stanoviště jejich je ve čtvrti Str. Pauli. Široká třída v délce asi našich „Příkopů“ a „Ferdinandské třídy“, a samá zábavní místnost, větší, menší, nádhernější nebo sprostší, bez vstupného i se vstupným od 10 pfenigů do marky. Všude na návštěvníky jsou nalíčeny automaty s dráždivými obrázky, proroctvími a všelikými vtipy, pamlsky; na ulici volavé atrakce a reklamy. Všude největší internacionála: kapela cikánská, srbská, rumunská, španělská, dámská vídeňská, vojenská, civilní, vše se střídá. A v jiných zas internacionála jiného druhu: v oslepující záři různobarevných světél sedí polokruh dívek, někde do desíti, někde až do třicíti, uprostřed masivní nehybná „madame“ se sklenicí nebo s dvěma při své židli.

Děvčata jedno po druhém vstává, odzpívá si nějaký kuplet po německu, po anglicku, po francouzsku, odskáče si své lascivní pohyby a čekána některého – „zbožňovatele“. Prostituce na jevišti, prostituce dole v hledišti. Prostituce zaplavuje nezvyklým způsobem celý Hamburk. Seznámili jsme se v Hamburku s jistým inženýrem Polákem, chtěli jsme viděti kus vlastního hamburského života. Přistoupili jsme k strážníkovi a ptali jsme se jeho. Byl velmi ochotný: „Da überall“ – ukázal rukou po celé čtvrti St. Pauli – „lauter Matrosen und mit Respekt zu sagen – lauter Huren“. Patrně znal dobře svůj revír. A tento život z hlavní třídy proniká do vedlejších ulic, jen že hrubší a nižší. Matrosové se svými vyvolenými utíkají se zejména do rozsáhlých tanečních sálů, kdež začíná se zábava teprve po desáté. A pak baví se za svou marku dvě celou noc. A zatím nejvyšší panstvo, jež prý často přijíždí do Hamburku incognito se vyhýřit, dává se dovážeti do doporučených místností, kde mezi vybranými kráskami celého světa za noc rozpráší při šampaňském sta i tisíce marek.

A tak výtěžky útrap a nebezpečí na moři, mozoly a strádání továrního života valí se tímto rafinovaně drážděným a syceným životem stejně jako výtěžky z odvážných spekulací i chladných výpočtů obchodních, výnos z nahodilého určení, že někdo rodí se boháčem. Znají tu námořníkovu duši i tělo. Opouští několikanedělní pouť po jednotvárném, nehostinném živlu, po stálém sebezapírání a odřikání. Těší se, až ucítí pevnou půdu pod nohama. Starý lodník, sotva se loď zakotvila, spěchá do nejbližších podzemních krčm; nezřídka viděti, jak mi sliny stékají dvěma proudy po bradě na zašpiněnou kazajku. A mladý vrhá se ve vír života, jehož se na lodi musel tak dlouho odřikati.

Žena v městech německých vystupuje v celku samostatněji volněji nežli u nás. Sama zasedá v restauracích ke stolu, sama chodí pozdě v noci po ulici a nikomu to není nápadné přes to, že je to v policejním státě. A nejsou všecky pochybného života. Mnohé z nich ubírají se ze svého zaměstnání; nehledíce ani v pravo ani v levo rychle pospíchají domů. Býval jsem svědkem nejednou, jak v létě dámy ve společnosti mužské vracejíce se z výletů, zpívaly si s nimi hlasitě ještě po ulicích.

Ženy zaměstnané v obchodech a jako sklepnice jsou v Německu asi stejnou měrou jako u nás vydány téměř zlu – prostituci. Jen že všude jinak, V Berlíně a v pruských městech na př. skoro všude, kde se ve veřejných místnostech vyskytuje ženská posluha, je to oficiálně stigmatisovaná prostituce. V Mnichově naproti tomu skoro v každé restauraci i v nejpřednější obsluhují hosty jen dámy v čistém úboru, elegantních pohybů a naprosto nevtíravého chování. Sklepníci uchovali si své postavení z pravidla jen v hotelích.

Mnichovu jsou v tom blízka větší města v Bavorsku a v jihozápadních státech, jako ve Stuttgartě, Mannheimu, Karlsruhe, Štrassburku a j. Zvláštností německých sklepnic je jejich stěhovavost. Ve dvaceti letech prošla skoro každá většinou velkoměst německých. Z měst vnitrozemských pohlíjí jich asi Lipsko nejvíce. Po celém Německu Lipsko má po této stránce také nejhorší pověst.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons
Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

